ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 14, številka 4, december 2010 · ISSN 1408-2969

EPISTEMOLOGIJA

Dositej Dereta

Kontekstualizem kot rešitev skepticizma

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Citiranje: Dositej Dereta, »Kontekstualizem kot rešitev skepticizma«, *Analiza: časopis za kritično misel* 14, št. 4 (2010): 37–51.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je izvirna tiskarska datoteka številke, ki ji je bil leta 2026 dodan ta naslovni list. Strani in prelomi ustrezajo tiskani izdaji.

Dositej Dereta
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Kontekstualizem kot rešitev skepticizma

V prispevku obravnavam kontekstualistično rešitev skepticistične problematike, kot jo je zasnoval Keith DeRose. Najprej predstavim skepticistično problematiko, ki je postala tako pomembna pri oblikovanju sodobnih epistemoloških teorij, da je postal odgovor na skepticistično uganko obvezen del vsakršnega epistemološkega razmisleka. Nadaljujem z vpogledom v kontekstualistični pristop k vprašanju skepticizma, ki je z vstopom na epistemološko polje postal obetajoča alternativa skepticizmu, in nato obravnavam DeRoseovo različico kontekstualizma, ki velja za natančno in konsistentno, ko gre za kontekstualistični vidik reševanja skepticizma. Na koncu izpostavim nekaj težav DeRosove različice in postavim kontekstualizem kot rešitev skepticizma pod vprašaj.
Ključne besede: kontekstualizem, skepticizem, Keith DeRose, vednost, prepričanje

I. Uvod

Za lažje razumevanje sodobne epistemološke problematike, ki skuša na osnovi različnih teoretičnih pristopov rešiti uganko skepticizma[1] – dediščino filozofske drže Reneja Descartesa –, od katerih se kontekstualizem ponuja kot način reševanja oziroma alternativa skepticističnemu pogledu na človekovo zmožnost »prave« oziroma resnične vednosti, bom na začetku predstavil nekaj vsakdanjih primerov, s katerimi bo konkretno pojasnjena vsebina razmisleka pričujočega prispevka. Na teh primerih bomo videli, kako skuša kontekstualizem dati odgovor na epistemološke zagate, ki jih kot rečeno osmisli kartezijanski skepticizem in s katerimi postane človekovo iskanje resnične vednosti nemogoče in absurdno.

Primer I. Vsak dan, ko vstanem, vidim svojega najemodajalca Pavla, kako s svojo mizarsko čepico zapušča dvorišče naše hiše in ob sebi potiska svoje staro rdeče Rogovo kolo. Ker Pavla vidim skoraj vsak dan ob istih urah z isto mizarsko čepico in rdečim Rogovim kolesom, vem, da je pred mojimi očmi najemodajalec Pavle, ki ga poznam od začetka svoje vselitve v najemniško stanovanje, o čemer mi z gotovostjo priča moj spomin. Zdi se, da zjutraj, ko vstanem, ni mogoče, da ne vidim ničesar oziroma da ne vidim Pavla s kolesom, ampak poštarja na motorju ali pa da vidim Pavla, ki čaka na taksi. Glede na tisto, kar vidim in pomnim, lahko preprosto zaključimo, da jaz vem, da je člo-

[1] V sodobni anglosaški literaturi analitičnega tipa je kartezijanski skepticizen znan tudi pod geslom akademski skepticizem, saj so poleg kartezijanske različice znane tudi nekatere antične različice skepticizma, kot je skepticizem stoikov (Piron) itn.

vek, ki zapušča naše dvorišče in ima na glavi mizarsko čepico ter potiska rdeče Rogovo kolo, moj najemodajalec Pavle. Če bi Pavle imel kloniranega dvojnika, ki bi ga poslala tajna obveščevalna agencija, da pridobi informacije o naši hiši, in bi Pavla pridržali za nedoločen čas, bi se lahko izkazalo, da je moje prepričanje, da vidim Pavla, neresnično in bi kot tako ne veljalo za vednost. Če pomislimo hipotetično, da sem povabljen na nekakšen kviz, katerega organizatorji so že več tednov opazovali našo hišo in poznajo vse stanovalce, kjer je ponujena velika denarna nagrada za pravilen odgovor in kjer me vprašajo, kdo je bil človek, ki sem ga zjutraj videl, da zapušča naše dvorišče, poleg tega pa mi na tem kvizu povedo o podvigih tajnih obveščevalnih služb, ki se ukvarjajo s kloniranjen ljudi, sem v dvomih glede svojega prepričanja, da sem zjutraj videl Pavla, ne njegovega dvojnika. Lahko bi trdili, da jaz pravzaprav ne vem, ali je tisti človek, ki sem ga videl, Pavle in ne njegov dvojnik. V tem primeru se mi zdi verjetneje, da je človek, ki sem ga videl, Pavle in ne njegov klon, a tega ne znam potrditi z gotovostjo. Zdi se, da v teh drugačnih okoliščinah ne posedujem več vednosti o tem, koga sem zjutraj videl.

Primer II. V lekarni sem kupil tablete za umiritev razdražene sluznice. Ko sem prišel domov, sem odprl škatlico in v njej našel priložena navodila za uporabo. Navodila skrbno preberem in vidim, da tablete nimajo nobenih posebnih stranskih učinkov in da načeloma niso nevarne za srčne bolnike. V položaju, v katerem sem, vem, da tablete, ki jih uporabljam, ne škodujejo srčnim bolnikom in nimajo stranskih učinkov, ki bi lahko povzročili srčni zastoj. Ko me bo kdo od mojih prijateljev vprašal, če vem, kakšne so posledice uporabe omenjenih tablet, bom dejal: »Tablete nimajo nobenih posebnih stranskih učinkov in jih lahko uporabljajo tudi srčni bolniki,« skratka, brez dvoma bom trdil, da to vem. Če pa bi bil jaz sam težak srčni bolnik, ki je prestal že veliko operacij srca in lahko mojemu zdravju škoduje že manjši fizični napor, saj sem vsak dan v nevarnosti srčnega zastoja, bi ob branju navodil za uporabo tablet kaj hitro pomislil, da imajo lahko tablete nevaren vpliv na moje zdravje in da me lahko njihova uporaba stane življenja, saj ali tisti, ki so pisali navodila za uporabo, niso za osnovo predpisanih navodil upoštevali mojega zdravstvenega stanja, ali pa se je pri pisanju in tiskanju navodil za uporabo zgodila napaka. V tem primeru, ko bi bil sam srčni bolnik, bi kljub navodilom, ki mi v običajnem primeru dajejo gotovost v moji vednosti o uporabi tablet, pomislil na možnosti, ki me prepričujejo o nevarnosti tablet za moje zdravje, čeprav v strokovnih navodilih piše, da so tablete zame povsem nenevarne.

Glede na omenjena primera vidimo, da je določanje, kaj je ali ni vednost, odvisno od števila izključenih alternativ, ki razvrednotijo naše prepričanje kot vednost. V običajnih okoliščinah je dovolj, da izključim manjše število alternativ mojemu prepričanju kot v posebnih okoliščinah (Pavlov klon, srčni bolnik), da bi lahko neko trditev ovrednotil kot vednost, kar pomeni, da je kriterij pripisovanja vednosti nekaj, kar se spreminja s spremembo konteksta. Lahko bi sklenili, da je lahko nekaj, kar mi predstavlja vednost v nekaterih okoliščinah, nekaj dvomljivega v drugih okoliščinah in ne more biti vednost. Pripisovanje vednosti – ki jo pripisujemo subjektu, v tem primeru meni – o lastnostih nekega predmeta je tako spremenljivo glede na okoliščine, v katere sem postavljen. Skratka, kriteriji oziroma merila, ki določajo, kaj vednost je ali kaj vednost ni, se lahko

spreminjajo glede na okoliščine. To pomeni, da merila ali standardi, ki jih je treba izpolniti, da bi lahko neko prepričanje označili za vednost, nihajo oziroma so spremenljivi glede na kontekst vrednotenja, ki predstavlja položaj, v katerega je postavljen nosilec vednosti. Spremenljivost standardov pripisovanja vednosti, ki nihajo glede na kontekst vrednotenja, pa je tisto, kar na epistemološkem polju iskanja odgovorov na skeptično držo, ki človeku odvzema možnost oblikovanja resnične vednosti, zastopa kontekstualizem.

S tem smo sedaj prispeli do vprašanja, ki predstavlja jedro tega članka, in sicer, ali je epistemološki[2] kontekstualizem, v našem primeru DeRoseova različica kontekstualizma, primeren teoretični pristop, ki naj ponudi rešitev kartezijanskega skepticizma, ki je v epistemologiji, sploh sodobni, dobil takšno odmevnost, da je iskanje njegove rešitve postalo pravo iskanje svetega grala. V prvem poglavju bom na kratko orisal skepticizem, ki, kot rečeno, izvira iz kartezijanske filozofske dediščine, nato bom v drugem poglavju malo natančneje predstavil vsebino kontekstualizma, ki skuša kot epistemološka teorija pokazati smiselno pot iz skepticističenga »brezna« nevednosti. V tretjem poglavju bom nato na kratko predstavil DeRoseovo različico kontekstualizma, ki velja v epistemoloških krogih za dosleden in obsežen poskus podajanja odgovora na skepticistično uganko. Ob tako opredeljenem kontekstualističnem spopadu s skepticistično problematiko bom skušal v sklepu nakazati na nekatere težave, ki se ob tem pojavijo.

II. Skepticizem

Kot že rečeno, ima skepticizem, ki predstavlja vir teoretiziranja mnogih modernih epistemoloških teorij, svoj začetek v filozofiji Reneja Descartesa, v tako imenovanem kartezijanskem skepticizmu,[3] ki je v sodobni analitični filozofiji znan tudi kot akademski skepticizem. Rene Descartes je temelje omenjenega skepticizma postavil v svojem znanem delu *Meditacije*, kjer je na osnovi nekaterih primerov podal argumente, s katerimi je želel pokazati, da človekova spoznavna zmožnost, ki temelji na empiričnih podatkih oziroma čutni izkušnji, ni zanesljiva in ni nekaj, kar človeku omogoči oblikovanje resnične in gotove vednosti. Z argumentom iz sanj in z argumentom zlobnega demona je Descartes oblikoval skepticistično držo, ki pokaže na možnost, da človek ne ve ničesar o zunanjem svetu in tudi ničesar drugega, kar je predmet njegovega mišljenja. *Argument iz sanj* pokaže, da ljudje nimamo trdnih dokazov, s katerimi bi lahko razločili stanje budnosti od sanj, kar pomeni, da sploh ne vemo, kateri svet okrog nas je resničen in kateri je tisti, ki ga doživljamo v sanjah. S tem je člo-

[2] Epistemološki kontekstualizem pravim zato, ker je kontekstualizem izvorno teorija, ki se je razvila v filozofiji jezika in je bila pozneje aplicirana na epistemološko problematiko, zaradi česar nekateri epistemologi iz anglosaškega sveta zavračajo relevanco in kredibilnost kontekstualizma na epistemološkem polju (več o tem spodaj v poglavju Kontekstualizem).

[3] Podrobnejšo predstavitev kartezijanskega skepticizma je mogoče najti v mojem članku Dereta, D. (2010): »Kartezijanski epistemološki koncept«. *Anthropos,* I–II/217–218, Ljubljana: Slovensko filozofsko društvo in Društvo psihologov Slovenije, str. 21–43.

veku odvzeta vednost o zunanjem svetu. *Argument zlobnega demona* gre še dlje in ob predpostavki o obstoju nekega varljivega Boga oziroma zlobnega demona Descartes ugotavlja, da bi lahko bila vsaka naša misel, doživljaj, občutek ... vodena s strani takšnega bitja, ki je presežno in naše mišljenje načrtno slepi ter vara z neresničnostjo in lažmi, ki so za nas vednost. Ta argument podvrže skepticizmu še vse preostale predmete mišljenja, ki niso del zunanjega sveta, kar človeka postavi v položaj, v katerem nima nikakršne vednosti (razen seveda *cogito ergo sum).*

Vsa ta skepticistična argumentacija, ki trdi, da ljudje nimamo nič boljših razlogov, da bi verjeli v obstoj zunanjega sveta in resničnostno spoznavno zmožnost našega mišljenja, kot da v vso to našo vednost ne verjamemo, je sicer hipotetična, vendar sta njena razlaga in predstavitev intuitivno sprejemljivi in na pogled delujeta kot nesporno utemeljeni. Danes je kot dediščina kartezijanskega skepticizma ključni argument skepticizma znotraj epistemologije *argument možganov v kadi*, ki pravzaprav na novo predstavi že omenjeni Descartesov argument zlobnega demona. Argument možganov v kadi pravi: Če si zamislimo, da sem udeležen v znanstvenem eksperimentu, in predpostavimo, da sta tehnologija in tehnološka oprema, ki jo znanstveniki uporabljajo, daleč naprednejši in popolnejši od česarkoli, kar poznamo v tem trenutku, in da ti znanstveniki ločijo moje možgane od preostalega telesa ter jih »priklopijo« na visokotehnološko »superkad«, pri čemer moji možgani delujejo naprej, saj so oskrbljeni s hrano, skozi »superračunalnik« pa se jim pošilja dražljaje ... skratka, moja zavest v interakciji z umetno ustvarjenim okoljem (superračunalnik) nemoteno deluje naprej in se morda razen tega, da se mi zdi, da sem se pravkar zbudil, vse moje doživljanje oziroma izkustvo zunanjega sveta nedvomno, pristno nadaljuje kot del vsakdanjika. Hipoteza možganov v kadi predstavlja bistvo skepticizma, ki je danes tako močno ukoreninjen v epistemološkem teoretskem polju, da zahteva obravnavo in odgovor od vsakega epistemološkega teoretiziranja. Skepticistični argument je Keith DeRose strukturiral kot *»argument iz nevednosti«* (DeRose, 2008: 669), ki pravi:

> *1. Ne vem, da nisem možgani v kadi.*
> *2. Če ne vem, da nisem možgani v kadi, potem tudi ne vem, da imam roke.*
> *3. Torej ne vem, da imam roke.* (DeRose, 2008: 669)

Argument iz nevednosti aplicira hipotezo možganov v kadi na človekova vsakdanja prepričanja in pokaže, da ne glede na to, da so moje roke nekaj nepogrešljivega v vsakdanjiku in da vem, da imam roke, pravzaprav nikoli nimam gotove in s tem resnične vednosti o tem, ali imam roke, kar pomeni, da tega ne vem, saj bi lahko bilo, vsaj na podlagi te hipoteze, moje vsakdanje prepričanje nekaj izmišljenega. Kot bomo videli, je DeRose ob sprejetju tega argumenta skušal pokazati, kako se lahko kontekstualizem izvije iz posledic, ki jih sicer skepticizem povzroči človekovi zmožnosti za resnično vednost.

Skepticizem torej trdi, da kot človek v svojem vsakdanjiku nimam nobenega razloga, da bi imel neko trditev oziroma prepričanje za verjetnejše ali celo resničnejše od njegovega nasprotja. V zgoraj omenjenih primerih bi to pomenilo, da nimam nobenega razloga verjeti, da vidim svojega najemodajalca Pavla, in ne njegovega klona dvojnika, ali da mislim, da je navodilo za uporabo tablet resnično, in da ne gre za neko pomoto, ki me lahko stane življenja. Kljub temu se mi kot človeku vsakdanjika zdi, da so nekatera od mojih prepričanj upravičena in da kljub neobstoju dokazov, ki bi ovrgli nasprotno trditev, posedujem vednost o določenih stvareh in dogodkih. Tisto, kar zahteva skepticizem, da bi lahko dosegli resnično vednost, je ovržba vsake možne alternative našemu prepričanju, s čimer bi lahko potrdili svoje prepričanje in ga upravičili. S tem bi to prepričanje dobilo objektivno vrednost in postalo »prava«, resnična vednost. Tako nam lahko skeptik na naši poti iskanja resnične vednosti vedno postavi nekakšen ugovor, ki je hipotetičo alternativa našemu prepričanju, čeprav je še tako trivialen in izmišljen. Ne nazadnje, ker nismo zmožni utemeljiti našega prepričanja, ki bi nedvomno izključevala takšno možnost, je njegova alternativa, kakršna koli naj že bo, z epistemološkega vidika, enakovredna našemu prepričanju. Zato ne preseneča, zakaj ima skepticizem takšen pomen v sodobnih epistemoloških razpravah. Poskus reševanja problema skepticizma je videti povsem jalovo početje, če sprejmemo način reševanja tega problema, ki zahteva od nas pojasnitev oziroma izključitev vseh alternativ, ki postavljajo naše prepričanje na laž, saj je zmožnost podajanja hipotetičnih alternativ kateremukoli prepričanju neomejena. Skepticizem v takšni obliki je nerešljiva uganka, s čimer soglaša Gail Stine, ko trdi:

> »V resnici je na skepticizem, v nekem smislu, nemogoče podati odgovor« (Stine, 2004: 151).

Nezmožnost reševanja skepticizma tako izpostavi tudi David Lewis:

> »Govoriti o vednosti z možnostjo zmote, o vednosti kljub neomejenim možnostim zmote, se sliši kontradiktorno« (Lewis, 2008: 691).

in nadaljuje:

> »... vedno obstajajo neomejene možnosti zmote, torej imamo zmotljivo vednost ali pa je sploh nimamo« (Lewis, 2008: 692).

S temi besedami želi Lewis poudariti, da pod pogoji, ki jih postavlja skepticizem, ni mogoče rešiti epistemološke zagate, v katero nas spravijo skepticistični argumenti. Vprašanje pa je, ali je takšen način iskanja rešitve skepticističnega problema vednosti res edini način, po katerem naj epistemologija skuša najti pot iz skepticizma. Poleg tega skepticizem s svojo držo daje občutek iz-

mišljenosti, abnormalnosti in pretiranosti, ko gre za vprašanje človekove vsakdanje vednosti in znanja. Vse to odpre pot kontekstualizmu v epistemologiji.

III. Kontekstualizem

Izvor teorije kontekstualizma je povezan s problematiko, ki jo filozofi uvrščamo v filozofijo jezika. Kot odgovor na lingvistično problematiko kontekstualizem poudari pomen konteksta, v katerem so določeni izrazi, glagoli, pridevniki itn. izraženi in v katerem se njihova interpretacija spreminja. V filozofiji jezika je kontekstualizem široko priznan in je ena od temeljnih teoretičnih pristopov za razreševanje lingvističnih vprašanj. Temu pomenu znotraj filozofije jezika mnogi priznani epistemologi, kot so Ernest Sosa, Hilary Kornblith, Keith Lehrer, večkrat očitajo, da je nekakšna ovira, da bi postal kompetentna teorija znotraj epistemologije. Kontekstualizem označujejo za neuspešen poskus reševanja skepticistične problematike, ki rešuje vprašanja, ne da bi odgovarjal nanja. Skratka, kontekstualizmu dopuščajo relevanco zgolj na lingvističnem področju, ne pa tudi na epistemološkem. Na epistemološkem področju naj bi kontekstualizem predstavljal le »dodatek« h kateri koli obstoječi epistemološki teoriji; z besedami Maje Malec:

> »Kontekstualizem ni prvotno epistemološka teorija, ampak semantična teza, ki trdi, da so beseda ›vedeti‹ in podobni epistemični izrazi občutljivi na kontekst, kar razloži, zakaj omahujemo v naših sodbah, kateri so potrebni kriteriji za pravilno uporabo tega glagola. Torej, kontekstualizem je bolje razumeti kot dodatke h kateri koli teoriji vednosti, ki nam govori o naravi in pogojih vednosti same« (Malec, 2004: 38).

Kljub temu je kontekstualizem v epistemologiji precej odmeval.

Kontekstualizem kot epistemološko stališče oziroma teorija dobita svojo utemeljitev prav ob skepticistični problematiki, ki zaradi svoje nerazrešljivosti odpre vrata kontekstualizmu na problemsko polje epistemologije. Epistemologi, ki so skušali rešiti skepticistično uganko, so uporabili kontekstualistično stališče, ki se je v nekaterih pogledih reševanja skepticizma pokazalo za zelo plodno. Kontekstualizem se je tako uveljavil kot epistemološka teorija ob problematiki, ki jo je v epistemologiji odprl skepticizem. Osnovno stališče kontekstualizma je, da so pogoji pripisovanja vednosti nekemu subjektu spremenljivi glede na konteksta vrednotenja, ki ima tako odločilno vlogo pri določanju, kdaj nekaj je resnična vednost in kdaj ne. Njemu nasprotno stališče v epistemologije je znano kot »invariantizem«, ki zavrača možnost spremenljivega pripisovanja vednosti v različnih kontekstih. To stališče zagovarja obstoj nekaterih standardov za pripis vednosti, ki se nikdar ne spreminjajo, na čemer je utemeljil svoj skepticizem Rene Descartes.

Tako želi kontekstualizem razvrednotiti uničujočo moč skepticističnih hipotez, ki temeljijo na tradicionalnem fundacionalističnem epistemološkem konceptu, saj kot tradicionalni fundacionalizem ne dopušča, da bi se vednost pripisala vsakemu prepričanju, ki temelji na osnovnih, fundamentalnih prepričanjih, ki

naj bi bila brez izjeme resnična. Resničnostna vrednost skeptikovih hipotez, ki naj bi razgradile človekovo telo resnične vednosti, je ovržena na temelju kontekstualne občutljivosti pripisovanja vednosti, kar pomeni, da so skepticistične hipoteze, kot je hipoteza možganov v kadi, relevantne za pripis vednosti nekemu subjektu v nekem kontekstu, s spremembo konteksta, v katerem temu subjektu pripisujemo vednost, pa postanejo povsem nepomembne in nesmiselne.

Ko govorijo o pripisovanju vednosti, kontekstualisti po navadi razlikujejo »običajni« kontekst vrednotenja od »posebnega« konteksta vrednotenja. Običajni kontekst predstavlja človekovo vsakdanjo situacijo – če si ogledamo zgornji primer –, v kateri sem prepričan, da ja človek, ki ga zjutraj vidim, moj najemodajalec Pavle in temu prepričanju lahko pripišemo vednost. V posebnem kontekstu, v katerem sem postavljen v nagradni kviz in sem obveščen o Pavlovem klonu, nenadoma pripis vednosti mojemu prepričanju ni več tako enostaven, saj bi lahko, kolikor vem, tisti človek, ki sem ga zjutraj videl, bil Pavlov dvojnik, ki ga je klonirala obveščevalna agencija. Kontekstualizem želi pokazati, da ima določeno prepričanje status vednosti v običajnem, vsakdanjem, življenjskem kontekstu, medtem ko je temu istemu prepričanju nemogoče pripisati vednost v posebnem kontekstu, ki ga ustvari epistemološka teorija, kjer so vsakršne hipoteze, tudi tiste najbolj trivialne, skepticistične hipoteze, sprejete za alternativo človekovemu vsakdanjemu prepričanju, kar ima svoj temelj v tradicionalni fundacionalistični epistemologiji, na kateri temelji smiselnost kartezijanskih skepticističnih argumentov in hipotez. Kot poseben kontekst se razume tudi epistemologija, ki zavoljo iskanja resnične vednosti na osnovi verifikacijske metode iskanja vzrokov in pojasnjevanja vednosti, to vednost izgubi; naj navedem Davida Lewisa:

> »Morda je epistemologija tisti krivec. Morda nas prav ta nenavadna zabava oropa naše vednosti« (Lewis, 2008: 692), kar drugače predstavi Michael Williams, rekoč: »Vednost, ki jo po navadi imamo, je spodkopana zaradi naše preslikave samega sebe v poseben kontekst epistemološkega teoretiziranja« (Williams, 2000: 81).

Kontekstualizem je torej stališče, ki pravi, da je pripisovanje vednosti občutljivo na kontekst. Resnična vrednost trditev, izjav in sodb, ki vsebujejo glagol vedeti, njegove samostalniške in pridevniške izpeljanke, je odvisna od meril oziroma standardov, ki jih določa kontekst. Pripisovanje resnične vrednosti trditvam glede na kontekst, v katerega so umeščene, pomeni, da ima ena trditev različne resničnostne vrednosti v različnih kontekstih. Če se spomnimo na zgornja primera, sta trditev »Vem, da sem zjutraj videl svojega najemodajalca Pavla« in trditev »Vem, da tablete niso nevarne za srčne bolnike« resnični v vsakdanjem, običajnem kontekstu in neresnični v drugačnem, posebnem kontekstu (glej zgoraj). Resničnostna vrednost trditev je spremenljiva glede na okoliščine, v katerih je subjekt oziroma govorec teh trditev. Okoliščine oziroma kontekst, v katerega je postavljen subjekt trditve, se spreminja glede na govorčevo poznavanje vsebine, o kateri podaja trditev, njegove predpostavke, predvidevanja, na katera lahko vplivajo najrazličnejše hipoteze, kot smo lahko videli. Spremenljivost resničnostne vrednosti glede na kontekst vrednotenja pomeni, da sta lahko dve trditvi, ki pripisujeta vednost, na primer »Dositej ve, da je zjutraj

videl svojega najemodajalca Pavla« in »Dositej ne ve, da je zjutraj videl svojega najemodajalca Pavla«, obe hkrati resnični, saj sta izrečeni glede na različna konteksta pripisovanja vednosti.

Središčni element kontekstualističnega reševanja skepticizma je možnost, da sta dve trditvi, ki sta si diametralno nasprotni, lahko obe resnični, seveda glede na različna konteksta, v katerih sta izrečeni. Na tej osnovi kontekstualizem obtoži skepticistično držo, da zahtevana merila oziroma standarde za človekovo oblikovanje resnične vednosti, dvigne na takšno raven, da postane vednost nedosegljiva. Dvig teh standardov je storjen s spremembo konteksta, ki postane »poseben« kontekst, v katerega je postavljena trditev, kateri skepticizem zavrača možnost pripisovanja vednosti, čeprav je ta trditev v »običajnem« kontekstu takšna, da ji brez dvoma pripišemo vednost. Če se spomnimo na DeRoseov *argument iz nevednosti*, lahko vidimo, da trditvi »Vem, da imam roke« v »običajnem« kontekstu brez dvoma pripišemo vednost, saj roke vsak dan uporabljamo, vendar je v argumentu zanikana vednost o tem, da imam roke, saj je trditev postavljena v kontekst, ki ga določa skepticistična hipoteza možganov v kadi, znotraj katerega je resnična trditev »Ne vem, da imam roke«. Kontekstualizem zagovarja stališče, da sta obe trditvi resnični z ozirom na kontekst, v katerega sta postavljeni. Tisto, kar skepticizem stori, ko nam postavi argumentacijo, ki onemogoča obstoj resnične vednosti, je sprememba konteksta iz »običajnega« v »posebnega«, s tem da je ta »posebni« kontekst tako nenaravno, hipotetično oblikovan, in na tej osnovi prikaže človekovo nezmožnost resnične vednosti tudi v vsakdanjih kontekstih. To »menjavanje« konteksta, ko želi skeptik prikazati svoje argumente, je točka paradoksalnosti skepticistične drže, ki jo je treba po kontekstualističnem prepričanju preiskati, da bi lahko našli odgovor na uganko skepticizma. V nadaljevanju bom skušal podrobneje predstaviti kontekstualistično reševanje skepticizma, kar bom storil ob kratki razdelavi DeRoseove različice kontekstualizma, ki je v epistemoloških krogih pritegnila veliko pozornosti.

IV. Deroseov kontekstualizem

Tako kot preostali kontekstualisti (Williams, Cohen, Hawthorne itn.) se tudi DeRose opre na osnovno strategijo reševanja skepticizma, po kateri je pripisovanje vednosti ali nevednosti določenemu subjektu, ki postavlja trditev, odvisno od standardov, ki se spreminjajo glede na kontekst, v katerega je postavljen subjekt. Ti standardi, spremenljivi s kontekstom vrednotenja, določajo, v kako močnem epistemičnem položaju mora subjekt biti, da bi mu lahko pripisali vednost. Središčnega pomena v kontekstualizmu je z DeRoseoveimi besedami pojem *(relativne) moči epistemičnega položaja*. Tisto, kar kontekstualisti, z DeRoseom na čelu, očitajo skepticizmu, je, da skepticistična argumentacija, za dosego svojega cilja – človekove popolne nevednosti –, poljubno spreminja semantične standarde vednosti, s tem da spremeni kontekst vrednotenja, ki določa te standarde. Skepticistična argumentacija, če vzamemo za primer *argument iz nevednosti*, torej iz običajnega konteksta, v katerem »vsak od nas ve, da

ima roke«, dvigne standarde vrednotenja na vrtoglavo visoko raven, s spremembo konteksta na epistemološko-hipotetično raven, kjer je mogoče, »da sem možgani v kadi in ne vem, da imam roke«. S to spremembo konteksta skepticizem obsodi človeka na nezmožnost oblikovanja resnične vednosti tudi glede najobičajnejših vsakdanjih prepričanj, ki jih imamo za resnična. V nasprotju s takšno rešitvijo kontekstualizem ponudi možnost, da je *argument iz nevednosti* resničen kot tudi običajna človekova prepričanja, na primer »Vem, da imam roke,« kar ta argument izključuje, saj sta sklep omenjenega argumenta in običajno prepričanje resnična vsak v svojem kontekstu, v katerega sta postavljena. Kontekstualistična rešitev skepticizma, na kateri temelji tudi DeRoseova različica, je, da je skepticistična argumentacija popolnoma združljiva z našimi običajnimi prepričanji, ki jim pripisujemo vednost, saj sta skepticistično zanikanje obstoja resnične vednosti in človekova prepričanja, ki jih ima za resnična, oba resnična, prav zaradi različnih kontekstov, v katerih je njuna resničnost vrednotena. S tem kontekstualizem poda način, kako se izogniti težavam, ki jih prinese skepticistična argumentacija, saj razloži, zakaj je ta argumentacija tako prepričljiva, hkrati pa pusti prostor za resničnost človekovih vsakdanjih prepričanj. Kljub temu zahteva DeRose nadaljnjo utemeljitev kontekstualizma, saj želi oblikovati kompetentno epistemološko teorijo, ki bi epistemološko polje očistila skepticistične enigmatike.

Predstavitev DeRoseove različice kontekstualizma se bo večkrat nanašala na omenjeni *argument iz nevednosti*, ki je predstavljen v drugem poglavju, saj DeRoseova utemeljitev kontekstualizma temelji prav na pojasnjevanju težav, ki jih povzroči tako strukturiran skepticistični argument. Da bi lahko razrešil problem skepticizma, DeRose zahteva razlago oziroma razjasnitev vtisa, ki nam ga daje *argument iz nevednosti*, da je ta argument smiseln in verodostojen. V tej smeri je DeRose utemeljil kontekstualizem, ki skuša, za razliko od drugih različic kontekstualizma, izpostaviti in razložiti pogovorni mehanizem, ki skepticistični argumentaciji služi kot orodje za manipulacijo s standardi pripisovanja vednosti, ki sicer nihajo glede na kontekst vrednotenja.

Kontekstualistične teorije, ki so utemeljene na osnovi podajanja odgovora na problematiko skepticizma, se glede nekaterih vprašanj med seboj razlikujejo. Pomembna točka, na kateri se kontekstualistični pristopi razlikujejo, je vprašanje, katere so tiste lastnosti določenega konteksta, v katerem je trditev izražena, ki vplivajo na resničnostno vrednost pripisa vednosti subjektu trditve in do kakšne mere lahko te lastnosti vplivajo na epistemičen položaj, v katerem se subjekt trditve znajde. DeRoseova različica kontekstualizma v tem primeru poudarja lastnosti, ki so »objektivne« narave in nimajo »subjektivnega« predznaka, saj posveča DeRose pozornost zgolj tistim lastnostim konteksta, kot so: »pomen imeti prav ob izrekanju trditve v določenem kontekstu«, »pomen izrečenega v določenem kontekstu« itn. in izključuje lastnosti, ki so stvar posameznika, ki zavzema položaj subjekta določene trditve, kar pomeni lastnosti, kot je, »katere možnosti je govorec oziroma subjekt premislil«, kjer gre za govorčevo mišljensko naravnanost v dani situaciji. O različnosti DeRoseovega kontekstualizma na tej osnovi v tem članku ne bom razpravljal.

Kar je pomembnejše, je, da skuša DeRoseova različica kontekstualizma izluščiti pogovorni mehanizem, s katerim spreminja skepticistična argumentacija kontekst vrednotenja. Da bi to storil, se DeRose loti postopne analize posameznih premis »argumenta iz nevednosti«, s čimer želi predstaviti prijeme, ki jih takšna argumentacija uporablja in ki imajo za posledico našo nezmožnost, da bi utemeljili resnično vednost. S svojo rešitvijo je DeRose skušal pokazati, zakaj se nam zdijo skepticistične hipoteze tako smiselne in zakaj je »občutljivost« vednosti na kontekst pomembna, da bi našli resnično vednost.

Sprejemljivost oziroma navidezno verodostojnost prve premise DeRose razloži s tako imenovano *razlago konjunktivnih pogojnikov* – RKP [*Subjunctive Conditionals Account – SCA*], ki trdi, da je težava prepričanja, »da vem, da nisem možgani v kadi,« v tem, da bi vsak od nas imel takšno prepričanje za resnično, tudi če bi bil v resnici možgani v kadi in ne človek, kot vsak od nas misli, da je. Zato je tako težko nasprotovati prvi premisi *argumenta iz nevednosti*, saj v primeru, ko vemo, da bi mislili, da nismo možgani, tudi če bi bili v resnici možgani v kadi, težko odmislimo možnost, da ne vemo, da nismo možgani v kadi. Pomembno lastnost skepticistične hipoteze, ki nam daje ta občutek relevance takšne možnosti za pripis vednosti našemu prepričanju, je njena dozdevna neobčutljivost na kontekst vrednotenja, na kateri utemelji DeRose svojo razlago mehanizma, ki ga uporablja skepticistična razlaga pri spreminjanju konteksta vrednotenja. Dober primer, ki ponazarja, kako RKP razloži nekatera človekova prepričanja, je primer, ko človek pripisuje sebi vednost pri igranju lota. Tudi ko so možnosti, da boš izgubil loto, neznansko velike (od 20 milijonov loto listkov bo le eden dobiten), se lahko zdi, da ne veš, da si izgubil, saj je igra poštena in zmagovalec še ni bil razglašen. V tem primeru RKP trdi, da ima človek prepričanje, da je poraženec igre, tudi če je v resnici zmagovalec oziroma dobitnik lota (primer poda DeRose, 2008: 673). RKP razloži, zakaj je premisa »Ne vem, da nisem možgani v kadi« navidez tako smiselna in sprejemljiva, da človeka zapelje v skepticistično uganko, iz katere ni izhoda. Na tej točki DeRose pokaže na pomanjkanje utemeljitve oziroma dodatne razlage, ki bi pojasnila, kako nas skepticistične hipoteze pripeljejo do takšnega prepričanja, kot je »Ne vem, da imam roke« in pravi:

> »... skepticistične hipoteze bi morale razložiti, kako smo lahko prišli do nekega prepričanja in ne do verjetja o njegovem nasprotju« (DeRose, 2008: 647).

Ob upoštevanju RKP skepticistične hipoteze le zavedejo človeka v prepričanja, za katera ničesar ne razložijo, kako smo do njih prišli. Prav zato DeRose odreka skepticističnim hipotezam njihovo destruktivno moč za oblikovanje resnične vednosti, saj so po njegovem učinkovite samo tiste hipoteze, ki nam razložijo, kako do nekaterih prepričanj, ki jim lahko pripišemo vednost, pridemo.

Druge premise *argumenta iz nevednosti* se DeRose loti z razlago svojega pojma *relativne moči epistemičnega položaja*, ki naj bi pokazala, kako osnovna kontekstualistična teza, da je spremenljivost konteksta tista, ki določa različne standarde pripisovanja vednosti trditvam, pojasni zavajajoči dvig standardov oziroma spremembo konteksta znotraj skepticistične argumentacije, ki s tem vpliva

na moč epistemičnega položaja, ki omogoča utemeljen pripis vednosti običajnim prepričanjem. Druga premisa, »Če ne vem, da nisem možgani v kadi, potem tudi ne vem, da imam roke,« pravzaprav izpostavi dejstvo, da nisem v nič boljšem položaju, da bi vedel, da imam roke, kot da bi vedel, da nisem možgani v kadi. Na tem mestu DeRose sprejme to drugo premiso kot veljavno in pravi:

> »Predlagam, da sprejmemo ta relevantni pogojnik ... in da sprejmemo ostale prepričljive primere druge premise argumenta iz nevednosti. Nedvomno je, da so takšni pogojniki resnični ne glede na višino standardov, ki zagotavljajo vednost« (DeRose, 2008: 678).

DeRosova strategija je, da ob sprejemanju oziroma verodostojnosti obeh premis in sklepa *argumenta iz nevednosti*, kar se pokaže kot posledica njegove raziskave in poglobitve v vsako posamezno premiso, pojasni, kako njihova združitev v argument, prikrije kontekstualno spremembo, ki spremeni standarde za pripis vednosti, kar skepticistična argumentacija potem uporabi za zavrnitev možnosti resnične vednosti v vseh možnih kontekstih. Tisto, kar ta njegov kontekstualistični pristop naredi posebnega, je pomen, ki ga pripisuje pojmu *občutljivosti človekovih prepričanj na kontekst* in že omenjenem pojmu *moči epistemičnega položaja*, ki sta med seboj tesno povezana.[4] Občutljivost človekovega prepričanja je tista, ki utemelji človekovo prepričanje na podlagi konteksta, ki določa standarde za pripis vednosti, tako da imamo kontekstualno občutljivost za temelj pripisovanja vednosti določenim prepričanjem. Hitro postane jasno, da je kontekstualna osnova resničnosti človekovega prepričanja izrednega pomena za moč oziroma trdnost epistemičnega položaja, v katerem se znajde človek. Občutljivost vpliva na moč epistemičnega položaja, saj je kontekst tisti, ki določa, kako močan mora biti epistemičen položaj nekoga, da bi lahko njegovem prepričanju pripisali vednost. Moč epistemičnega položaja je večja, če je občutljivosti človekovega prepričanja zadoščeno. Poudarjanje pomena te kontekstualne občutljivosti prepričanj v odnosu do moči epistemičnega položaja, v katerem se človek znajde, za pojasnjevanje skepticističnega manipuliranja s standardi pripisovanja vednosti, je tisto, kar naredi DeRoseovo različico kontekstualizma povsem inovativno na epistemološkem teoretičnem polju:

> »Ko gre za skepticistične hipoteze, pomeni, da mora biti epistemični položaj v odnosu do trditev, ki imajo za posledico zavračanje skepticističnih hipotez, močnejši, kot mora biti v odnosu do drugih trditev, preden so lahko prepričanja o takšnih trditvah občutljiva na kontekst« (DeRose, 2008: 680).

DeRoseova povezava kontekstualne občutljivosti človekovega prepričanja z oblikovanjem epistemičnega položaja pomeni povsem novo pot znotraj kontek-

[4] Za osvetlitev povezave med pojmoma in njuno aplikacijo za razumevanje kontekstualistične rešitve DeRose uporabi teorijo možnih svetov, o čemer na tem mestu ne bom razpravljal, saj mislim, da bo iz povedanega dovolj jasno, za kakšno vrsto povezave gre. Za predstavitev povezanosti med obema s teorijo možnih svetov glej DeRose, K. (2008): »Solving the Skeptical Problem«. V Sosa, E. in Greco, J. (ur), *Epistemology. An Anthology.* Oxford: Oxford University Press, str. 669–690.

stualističnega iskanja odgovora na skepticizem, saj želi s tem DeRose pokazati, kako skepticizem v primeru *argumenta iz nevednosti* spreminja oziroma dviguje standarde za pripis vednosti. Mehanizem, s katerim skepticistična argumentacija spreminja te standarde, DeRose zato imenuje *pravilo občutljivosti*, ki pomeni, da ko nekdo izjavi »Vem, da nisem možgani v kadi« obstaja nagnjenje, da se po potrebi standardi pripisovanja vednosti dvignejo na takšno raven, da mora biti to prepričanje nekoga občutljivo na kontekst, da bi mu lahko pripisali vednost. Kadar gre za trditev, ki jo izključuje skepticistična hipoteza, na primer »Vem, da imam roke«, to pravilo narekuje dvig standardov na visoko raven, saj mora tisti, ki to izjavlja, biti v močnejšem epistemičnem položaju glede prepričanja o zmotnosti skepticistične hipoteze, preden je lahko prepričanje o takšnih trditvah občutljivo na kontekst.

V primeru *argumenta iz nevednosti* ima skepticistična hipoteza dve pomembni lastnosti za DeRoseovo razlago. Prva lastnost je, da sem postavljen v najmanj tako močan epistemični položaj, da »Vem, da nisem možgani v kadi« kot pri prepričanju »Vem, da imam roke«, kar določa kontekst vrednotenja, ki ga postavlja argument. Druga lastnost je, da vsako naše prepričanje, ki vključuje, da »Vem, da nisem možgani v kadi«, ni občutljivo na kontekst. Na osnovi teh dveh lastnosti lahko vidimo, kako je uporabljeno *pravilo občutljivosti*, saj so standardi pripisovanja vednosti, ko gre za trditev »Ne vem, da nisem možgani v kadi«, dvignjeni na raven, kjer je omenjena trditev resnična. Zato ti novi standardi, ki nastanejo s spremembo konteksta, zahtevajo, da je naše prepričanje, da »Vem, da nisem možgani v kadi« občutljivo na kontekst, preden lahko temu prepričanju pripišemo vednost. Ker to ni mogoče (druga lastnost) in ker nisem v nič boljšem epistemičnem položaju, da bi bil prepričan, da »Vem, da imam roke« kot da »Vem, da nisem možgani v kadi« (prva lastnost), iz tega sledi, da po visokih standardih, ki jih je postavila prva premisa *argumenta iz nevednosti*, nisem zmožen pripisati vednosti »običajnim« prepričanjem, kot je to, da »Vem, da imam roke.«

Skepticistična argumentacija, ki uporablja hipotezo možganov v kadi, torej na osnovi *pravila občutljivosti* – ki predstavlja pogovorni mehanizem za spremembo konteksta vrednotenja – spremeni standarde pripisa vednosti in misli, da nam odvzame možnost oblikovanja resnične vednosti v običajnih situacijah. S tem mehanizmom je argumentacija skepticizma zagrešila napako pri opredeljevanju človekove nezmožnosti oblikovanja resnične vednosti, saj je pripis vednosti onemogočen zgolj v kontekstu, ki ga oblikuje skepticizem, ne pa v preostalih možnih kontekstih, na čemer razvrednotenje skepticizma utemeljuje že osnovna teza kontekstualizma.

DeRose je s svojo različico utrdil kontekstualistični pristop, saj je pojasnil prepričljivost skepticistične argumentacije, kot je *argument iz nevednosti*, ki temelji na omenjeni razlagi RKP in na »nevidnosti« pogovornega mehanizma, imenovanega *pravilo občutljivosti*, s katerim je običajen kontekst izjavljanja spremenjen v posebnega, standardi pripisovanja vednosti pa so dvignjeni na poljubno raven, s čimer je zagotovljena nezmožnost ovržbe skepticističnih hipotez v takšnih okoliščinah.

DeRosova različica kontekstualizma priznava resničnost skepticistični argumentaciji, kot je *argument iz nevednosti*, vendar pokaže, da je resničnost njenih premis in sklepa možna le ob uporabi *pravila občutljivosti* in s tem dviga semantičnih standardov pripisovanja vednosti, kar pomeni spremembo konteksta vrednotenja in zahteve po moči epistemičnega položaja. DeRose zato zaključi, da takšni argumentaciji ne uspe razvrednotiti človekovih prepričanj, ki jim pripisujemo vednost v običajnem, vsakdanjem kontekstu vrednotenja.

V. Zaključek

Utemeljitev kontekstualizma, ki jo poda DeRose, je sicer natančna in zelo napredna v tej smeri reševanja skepticistične problematike, a vseeno izraža nekatere težave, ki izvirajo iz jedra kontekstualizma kot rešitve skepticizma in jih tudi DeRoseova različica ne odpravi.

Res je, da DeRose pojasni smiselnost in dialektično strukturo skepticističnega *argumenta iz nevednosti*, ki do skrajnosti radikalizira skeptično držo glede človekove zmožnosti oblikovanja resnične vednosti, ki temelji na hipotezi »možganov v kadi«, vendar razlaga, zakaj se nam zdi ta argument tako verodostojen in sprejemljiv ter kako skepticistična argumentacija to stori, ni dovolj, da bi s tem odpravili druge skepticistične argumente, ki človeka prav tako potisnejo v dvom, tudi glede tistih običajnih, vsakdanjih prepričanj, ki jih imamo za resnično vednost. DeRose zelo dobro analizira vsebino omenjenega argumenta – z uporabo razlage RKP in predstavitve *pravila občutljivosti* –, ki zahteva, če pristanemo na vlogo konteksta za pripisovanje resničnostne vrednosti našim izjavam, zadovoljitev nedosegljivih standardov, ki omogočajo pripis vednosti človekovim prepričanjem. S tem DeRose ne odgovori oziroma ne razreši na primer omenjenega Descartesovega argumenta iz sanj, ki ne postavlja tako posebnega konteksta, kjer bi bili standardi za pripis vednosti dvignjeni onkraj človekovega razmisleka o običajnih stvareh. Tako kot pri običajnih prepričanjih zahteva argument iz sanj neko stopnjo upravičenja, na osnovi katerega je prepričanje utemeljeno kot vednost. Argument iz sanj pa pokaže, da pravzaprav nimamo nobenih razlogov, ki bi bolj upravičili prepričanje, da je to, kar sanjam, resničnost in ne, da je resničnost tisto, kar mislim, da je. Skepticistična argumentacija v tem primeru ne uporablja *pravila občutljivosti*, da bi za resničnost mojega prepričanja »da vem, kaj je resničnost in kaj so sanje« zahtevala višje standarde upravičenja kot sicer, ampak preprosto pokaže, da ne morem zadovoljiti nobenega standarda, tudi tistega, ki ga postavlja običajen kontekst, da bi lahko upravičil svoje prepričanje in ne njegovega nasprotja.

DeRosova razlaga bi sicer tudi v primeru argumenta iz sanj trdila, da so standardi pripisovanja vednosti dvignjeni nad običajni kontekst, saj se govori o možnosti sanj kot resničnosti in bi ob tem podala vso tisto utemeljitev, ki smo jo obravnavali v tretjem poglavju. Pomembno vprašanje, ki se poraja ob takšni opredelitvi argumenta sanj, je, kateri oziroma kakšni so tisti standardi, ki omogočajo pripis resničnosti našim prepričanjem v običajnem kontekstu. Mislim, da bi bil DeRoseov odgovor popolnoma eksternalističen. DeRose za prip-

isovanje vednosti v običajnih kontekstih verjetno daje odločilno vlogo človekovi čutni izkušnji in zdravi pameti, na podlagi katerih ima človek veliko prepričanj, ki so v tem primeru resnična.

Mislim, da na tej točki v svoji raziskavi DeRose ne gre dovolj daleč. Glede na to, da so standardi spremenljivi tudi znotraj različnih običajnih kontekstov, kako naj potem določimo, katera je tista raven, ki omogoča pripis resnične vednosti našim prepričanjem. In ali ni vsak posamezen kontekst, v katerem izgovorim določeno trditev, na svoj način poseben, saj je dejavnikov, zaradi katerih se kontekst lahko spremeni, neskončno mnogo? Skratka, DeRose ne poda nobenih odgovorov na takšna vprašanja, ki bi rešili tisti problem določanja standardov upravičenja človekovega prepričanja, ki ga izpostavi skepticistični argument iz sanj, s čimer bi se lahko izognili skepticistični trditvi, da nimamo nobenega razloga, da bi bili prepričani v nekaj in ne v njegovo nasprotje. Misli pa, da ta vprašanja ne pušča odprta zgolj njegova različica, ampak kontekstualizem nasploh, saj ne skuša razložiti, kakšni so standardi za pripis vednosti v običajnih kontekstih oziroma kako naj človek določi merila resničnosti svojih prepričanj, tako v običajnih kot v posebnih kontekstih. S tem ko pušča kontekstualizem teh vprašanj odprta, onemogoča, da bi se kateremukoli prepričanju pripisala vednost na upravičeni oziroma utemeljeni osnovi, kar pomeni, da bi lahko imel vsak posameznik za resnični dve nasprotni prepričanji, saj je zaradi števila dejavnikov, ki lahko vplivajo na različnost običajnih kontekstov, pravzaprav nemogoče pojasniti, katero je tisto prepričanje, ki ga ima lahko za resnično vednost. Ta nedoločljivost pravil pripisovanja vednosti, ki so prepuščena kontekstualnim spremembam, pa pravzaprav pomeni tisto, kar želi skepticistična argumentacija pokazati, namreč, da človek ni zmožen oblikovati resnične vednosti, le da v tem primeru neopredeljivost konteksta postane argument v prid skepticizmu. Kontekstualizem je na prvi pogled zanimiva teza, ki precej obeta kot teoretični pristop k reševanju skepticizma, vendar mislim, da so ta vprašanja tista, na katera bi moral odgovoriti kontekstualizem, da bi postal primerna epistemološka rešitev skepticistične uganke.

Contextualism as a solution of scepticism

In this article I deal with contextualist solution to the skeptical problem, which was grounded by Keith DeRose. First I introduce the skeptical problem, which has become realy important for the formation of the contemporary epistemological theories, such that an answer to the skeptical problem has become a necessary part of every epistemological inquiry. I move on with an introduction of the contextualist way of dealing

with the question of skepticism, which has become a fruitful alternative to skepticism, when entering the field of epistemology. Then I explore DeRose's version of contextualism, which is known as a very precise and consistent theory, when the contextualist solution of skepticism is considered. In the end I point out some difficulties that DeRose's contextualism is facing and put contextualism, as a solution of the skeptical problem, under question.

Keywords: contextualism, skepticism, Keith DeRose, knowledge, belief

Literatura

Cohen, S. (2000). »Contextualism and Skepticism«. V Sosa, E. in Villanueva, E. (ur.), *Skepticism. Philosophical Issues, 10,* Boston, Oxford: Blackwell Publishers, str. 94–107.

Dereta, D. (2010). »Kartezijanski epistemološki koncept«. *Anthropos*, 217–218, str. 21–43.

DeRose, K. (2009). *The Case for Contextualism, Knowledge, Skepticism, and Context, Vol. 1.* Yale: Oxford Scholarship Online (http://www.oxfordscholarship.com/oso/public/privacy_policy.html).

DeRose, K. (2004). »Kontekstualizam: Objašnjenje i obrana«. V Greco, J. in Sosa, E. (ur.), Strpić, O. (prev.), *Epistemologija, vodič u teorije znanja*, Zagreb: Jesenski i Turk, str. 228–251.

DeRose, K. (2008). »Solving the Skeptical Problem«. V Sosa, E. (ur.), *Epistemology. An Anthology*, Malden, Oxford: Blackwell, str. 669–691.

DeRose, K. (1998). »Contextualism and Knowledge Attributions«. V Alcoff, M. L. (ur.), *Epistemology: the big questions*, Oxford: Blackwell Publishers, str. 109–124.

Kornblith, H. (2000). »The Contextualist Evasion of Epistemology«. V Sosa, E. in Villanueva, E. (ur.), *Skepticism. Philosophical Issues, 10,* Boston, Oxford: Blackwell Publishers, str. 24–33.

Lewis, D. (2008). »Elusive Knowledge«. V Sosa, E. (ur.), *Epistemology. An Anthology*, Malden, Oxford: Blackwell, str. 691–706.

Malec, M. (2004). »A Priori Knowledge Contextualised and Benacerraf's Dilemma«. *Acta Analytica*, 33, str. 31–44.

Stine, G. (2004). »Skepticism, Relevant Alternatives, and Deductive Closure«. V Sosa, E. in Villanueva, E. (ur.), *Epistemology*, Boston, Oxford: Blackwell Publishing, str. 145–155.

Williams, J., M. (2000). »Is Contextualism Statable?«. V Sosa, E. in Villanueva, E. (ur.), *Skepticism. Philosophical Issues, 10,* Boston, Oxford: Blackwell Publishers, str. 80–86.